

23. Benjamin, de dief

Waar blijft nu de beproeving? Zo heb je dat misschien bij het lezen van het vorige gedeelte afgevraagd. De broers werden bemoedigd door de overste over Jozefs huis. 'Vrede' en 'vreest niet'. Ze aten en dronken in Jozefs huis. En hoewel ze reden hadden om zich zeer te verwonderen was er toch niets dan blijdschap. Dat is waar, maar toch hebben we nog iets overgeslagen. Heb je het opgemerkt?

Benjamin. Jozef wilde natuurlijk niet zomaar dat zijn broers hem mee naar Egypte zouden brengen. Dolgraag wilde hij zijn broertje zien en tranen van liefde en vreugde persten zich uit zijn ogen toen hij hem voor zich zag staan. 'Is dit uw kleinste broeder, waarvan gij tot mij zeide? Daarna zeide hij: Mijn zoon? God zij u genadig! En Jozef haastte zich; want zijn ingewand ontstak jegens zijn broeder, en hij zocht te wenen; en hij ging in een kamer, en weende aldaar.' (Gen. 43:29, 30). Wat hadden de anderen hier nu weer van te denken? Waarom kreeg Benjamin zo'n bijzondere begroeting?

Ik denk dat we hier de eerste reden hebben waarom Jozef zo graag wilde dat Benjamin mee naar Egypte kwam. Hoe was de houding van de tien tegenover dit andere kind van Rachel? Jozefs uitzonderlijke vreugde kwam niet alleen omdat hij hem nu ontmoette, maar ook omdat zijn hart nu van alle zorg werd ontheven: gelukkig, Benjamin hadden ze met rust gelaten. Benjamin leefde nog. Zijn broers hadden niet gelogen.

Benjamin was nu een jongeling. Waarschijnlijk had hij nu ongeveer de leeftijd die Jozef had toen hij naar Egypte werd verkocht. En als hij ook nog op Jozef heeft geleken (hij was immers ook de zoon van Jakob en Rachel), dan moet alleen zijn aanwezigheid al een prikkel voor het geweten van de tien geweest zijn. Die ogen. De blik waarmee hij naar hen keek. Ze zagen dezelfde onschuldige maar onbegrepen uitdrukking als waarmee Jozef naar hen had gekeken. Dat wist Benjamin natuurlijk niet, maar op de anderen moet hij zeker een indruk hebben gemaakt.

Als je de geschiedenis van Jozef al niet zo goed gekend zou hebben, dan toch zou je het al aan voelen komen. Die vreugdevolle maaltijd was de voorbode

van het naderende onheil over de mannen uit Kanaän. Het ging te goed. Het was te mooi allemaal. Eerst was daar die bijzondere begroeting, speciaal voor Benjamin. En tijdens de maaltijd werden ze echt op de proef gesteld. 'En hij langde hun [= hij liet hun brengen] van de gerechten, die voor hem waren; maar Benjamins gerecht was vijf maal groter, dan de gerechten van hen allen.' (v. 34). Dit was niet alleen een bewijs van eer en liefde voor Benjamin, maar tevens en zoals ik al zei een beproeving voor de anderen.

Wat ik daarmee bedoel? Hoe zat het met Jozef in zijn jonge jaren? Hoe was het allemaal begonnen? Lees het eerste gedeelte van Genesis 37 nog eens door. 'Israël had Jozef lief, boven al zijn zonen; want hij was hem een zoon des ouderdoms; en hij maakte hem een veelervige rok. Als nu zijn broeders zagen, dat hun vader hem boven al zijn broederen lief had, haatten zij hem, en konden hem niet vredelijk toespreken.' (v. 3, 4). Jaloersheid vervulde hun harten. En die werd omgezet in haat. En nu gebruikte Jozef Benjamin om te zien of de harten van hun broers nog zo licht geraakt werden door de afgunst. En om te zien of zij daarop met nog zo veel dodelijke haat reageerden. Benjamin werd duidelijk bevoorrecht met een vijf maal groter gerecht. Als de broers werkelijk nog niet veranderd waren, dan hadden we nu misschien gelezen: 'Als nu zijn broeders zagen, dat de onderkoning van Egypte hem boven al zijn broers liefhad en eerde, haatten zij hem, en konden hem niet vredelijk toespreken'. Nee, gelukkig, we lezen het niet en dat is een goed teken. Maar zwijgen is nog geen diepe verootmoediging. Jozef wil meer weten. Jozef wilde de ware toestand van hun harten kennen. En daarom volgde de volgende beproeving.

Opnieuw kregen ze in het geheim hun geld mee terug. Jozef wilde het koren voor niets, uit genade, schenken. Maar nu deed hij nog iets. Hij liet degene die over zijn huis was zijn zilveren beker, ongetwijfeld een zeer kostbare, in de zak van Benjamin leggen. En zo gingen de mannen op reis. Ondanks de goede ontvangst die ze dit keer hadden gehad slaakten ze een zucht van verlichting toen ze de poorten van de stad passeerden. En hoe verder ze van de stad vandaan kwamen, hoe meer ze weer met elkaar durfden te praten. Langzaam verdween de spanning. Gelukkig, alles was goed gegaan. Hun zakken gevuld; en hun getal weer compleet.

Hun rust en hun vreugde duurde niet lang. ‘Zij waren niet verre gekomen, als Jozef tot degene, die over zijn huis was, zeide. Maak u op, en jaag die mannen achterna; en als gij hen zult achterhaald hebben, zo zult gij tot hen zeggen: Waarom hebt gij kwaad voor goed vergolden? Is het deze niet, waaruit mijn heer drinkt? En waarbij hij iets zekerlijk waarnemen zal? Gij hebt kwalijk gedaan, wat gij gedaan hebt. En hij achterhaalde hen, en sprak tot hen diezelfde woorden.’ (44:4, 5).

Eerst hadden ze de naderende stofwolk van de wagens van het Egyptische hof gezien. Onrust had hun harten bekropen. En toen hoorden ze het. Diefstal. Ze werden beschuldigd van diefstal. Onmiddellijk hadden de broers hun woordje klaar. Hoe kon men dat nu denken? Zij? Dieven? Hebben wij niet eerlijk het geld dat we de vorige keer in onze zakken vonden weer mee teruggebracht? ‘Hoe zouden wij dan uit het huis uws heren zilver of goud stelen?’ (v. 8). Nee, dieven waren zij niet!

Maar toch? Als deze mannen nu werkelijk hun leven lang zo eerlijk waren geweest; als zij nu écht nooit iemand iets onvreemd hadden; waarom dan toch die enorme schrik toen zij de eerste keer het geld in hun zakken vonden? Waarom die voortdurende vrees? (42:28, 35; 43:18). Was dat juist niet het bewijs van een knagend geweten?

Ik heb me vaak afgevraagd, en jij misschien ook wel, wat ‘hun kwaad gerucht’ (37:2), wat Jozef tot hun vader bracht, geweest kan zijn. Het was een kwaad gerucht, maar toch zeker geen vals gerucht. Jozef zal toch geen leugens aan zijn vader verteld hebben om de anderen verdacht te maken. Daar was hij te eerlijk voor. Maar wat was het dan wel? Maakten de broers zich vroeger schuldig aan diefstal? Konden zij niet afblijven van de eigendommen van de andere inwoners van het land? Was dat het wat Jozef aan zijn vader vertelde? Natuurlijk weten we dat niet zeker, maar het zou veel verklaren. Allereerst hun vrees om door de onderkoning van diefstal beschuldigd te worden. Daarnaast Jozefs handelwijze. Eerst beschuldigde hij hen ervan bespieders te zijn. We hebben al eerder gezien waarom hij dat deed. Als Jozef zijn broeders vroeger opzocht, dan deed hij dat met de beste bedoelingen. Maar zij zagen hem slechts als een indringer, een verspieder, die al wat zij deden wat het daglicht niet kon verdragen aan hun vader overbracht. Nu moesten zij zelf voelen wat het was om voor verspieder uitgemaakt te worden.

En nu werden zij voor dieven versleten. Als dat werkelijk het 'kwaad gerucht' was dat Jozef tot hun vader bracht, dan zullen nu ongetwijfeld hun gedachten zijn teruggegaan. Terug naar al die jaren geleden, toen Jozef nog leefde, toen hij hun met zijn ogen overtuigde van zonde, zonder dat hij verder nog iets hoefde te zeggen; hoe ze zich schuldig hadden gevoeld als hij in hun omgeving was; hoe zij dat gevoel niet hebben kunnen verdringen; en hoe zij dachten te kiezen voor de eenvoudigste oplossing: de dood van Jozef. Maar nu, na meer dan zeventien jaren, was daar weer 'hun kwaad gerucht'. Dieven, jullie zijn dieven!

Maar er was heel wat veranderd. Toen, jaren geleden, voelden ze zich schuldig. Hun geweten sprak. Maar die stem wilden zij de mond snoeren. Nu wisten zij zichzelf onschuldig. En zozeer waren zij van hun onschuld overtuigd, maar ook van de ernst van de beschuldiging, dat zij zeiden: 'Bij wie van uw knechten hij [de beker] gevonden zal worden, dat hij sterve; en ook zullen wij mijn heer tot slaven zijn!' (44:9). Dat was zelfs voor de Egyptenaar te streng geoordeeld. 'En hij zeide: Dit zij nu ook alzo, naar uw woorden! Bij wie hij gevonden wordt, die zij mijn slaaf; maar gijlieden zult onschuldig zijn.' (v. 10). Maar hoe droevig was nu hun lot. Benjamin was schuldig. Benjamin was de dief. Benjamin, die mee moest naar Egypte om Simeon weer vrij te krijgen werd nu de oorzaak van al hun problemen.

En wat deden ze nu? Terug naar huis, zonder Benjamin? De overste had het immers zelf gezegd. 'Bij wie hij gevonden wordt, die zij mijn slaaf; maar gijlieden zult onschuldig zijn.' Zij mochten gaan! En ze hoefden thuis niet te liegen. Ze hoefden thuis niet een kledingstuk van hun jongste broer te laten zien, verscheurd en gedompeld in het bloed van een geitenbok. Ze hoefden nu niet te zeggen: zie vader, een wild beest heeft hem verslonden. Ze konden gewoon naar huis gaan en de waarheid vertellen (zij wisten immers niet dat Jozef zelf er de oorzaak van was dat de beker in Benjamins zak zat). Vader, Benjamin is betrapt op diefstal van een zilveren beker. Hij is nu slaaf in Egypte. Geen leugens om hun jaloezie te bedekken. Eenvoudige waarheid. En zo zouden ze ook bevrijd zijn van die andere lieveling van Jakob. Maar nee, hoe heel anders was hun gedrag. 'Toen scheurden zij hun klederen [als teken van diep berouw]; en ieder man laadde zijn ezel op, en zij keerden weder naar de stad.' (47:13)

En weer bogen ze voor Jozef. Met gescheurde klederen, en betraande ogen. Wat een schouwspel! En wat een verschil met toen. Eens had Jozef zo voor hun gelegen! Beroofd van zijn mantel. Smekend en schreeuwend om genade. Toen bleven de broers doof en onverschillig. Hoe recht zou het van Jozef geweest zijn als hij nu hetzelfde deed. Als hij zich nu spottend van hen afwendde, de mannen in de grootste benauwdheid achterlatend, en rustig zou gaan eten.

Maar kun je je nog herinneren dat we het over Manasse hadden? 'God heeft mij doen vergeten al mijn moeite, en het ganse huis mijns vaders.' (41:51). Vergeving heerste in het hart van Jozef. En hij zocht berouw, bekering, oprechte verootmoediging, in het hart van zijn broers. En Gode zij dank: hij vond wat hij zocht!

En met klem wil ik je vragen: heb jij ooit wel eens zo voor God gelegen? Nee, ik vraag je niet of je mooie gebeden op kunt zeggen. Ik vraag je ook niet of je, misschien met een vriend of vriendin, zo goed en zo fijn over de godsdienst kunt praten. Ik vraag je ook niet of je je wel genoeg inzet voor allerlei goede doelen. Ik vraag je maar één ding: ben jij, net zoals deze broers voor Jozef lagen, ook wel eens zo bij God geweest? Je hoeft het antwoord niet aan mij of aan andere mensen te vertellen. Eén ding is mij genoeg: is God bekend met het antwoord op die vraag? Ben je zo wel eens in de stilte, in de eenzaamheid alleen geweest met God, en misschien ook wel na dagen, weken, of zelfs jaren van beproeving? Nergens meer een uitvlucht. Nog maar één plek om naar toe te gaan: naar Hem alleen.

Is dat bekering? Zó hoeft dat toch niet? Nee, wellicht niet in dezelfde mate als de broers van Jozef. Met een ieder gaat God Zijn eigen weg. Dus spiegel je niet te veel aan wat anderen zeggen. Maar laat je ook niet zo maar iets door een ander aanpraten. Praat niet te veel mee met de oppervlakkige geest van deze tijd. Als je nooit de stinkende put van je eigen hart hebt willen ruiken, dan zal je nooit de liefelijke geur van het Evangelie kunnen onderscheiden. De inhoud van het woord 'genade' blijft je onbekend. En 'Jozef' blijft voor jou slechts een naam.